

О.А. Кулініч, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Т.В. Андросова, канд. екон. наук, проф. (ДБТУ, Харків)

РЕГЛОБАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю дослідження глобальної торговельної системи, яка перебуває під тектонічними зсувами змін, що переорієнтовують міжнародні ланцюги постачань на десятиліття вперед. Для розвитку таких подій визначають дві головні передумови. Одні представники були вражені високим дефіцитом завдяки COVID-19, стрімкими скачками цін та перебоями з доставкою, національні виробники скорочують залежність від однієї компанії або країни. З іншого – керівництва країн, особливо США та Європи, хочуть забезпечити собі можливість розподіляти основні ресурси такі, як напівпровідники та рідкісні надрові залягання, у передбаченні ситуації, що міжнародна торгівля розколиться на геополітичні блоки.

Трансформація, яку експерти називають «реглобалізацією», займе роки, а статистика про купівлю продаж товарів та послуг на світовому ринку тільки починає формувати картину про глобальність трансформацій і про тих, хто виграє або програє [1, с. 129].

Деякі науковці передбачають процес глобалізації закінченим. При цьому інтеграційні процеси економіки через трансграничну торгівлю продемонстрували вражаючу стійкість в умовах війни, пандемії. За останні три роки доля міжнародної торгівлі у вимірі загального світового виробництва декілька зменшилась, але в цілому залишається у відповідності до історичних тенденцій [2, с. 389]. Однак, у нещодавньому аналізі ING Groer NV зазначено, що істотного зсуву в бік більшої відкритості країн не відбувається з початку XXI ст.

Збільшення напруги у геополітичних відносинах між США і Китаєм підхлеснули плітки про розрив у галузях найбільших економік світу. Хоча вартість імпорту США китайських товарів та послуг сягнула найбільшого показника у 2022 році, є ознаки, що мита США замінують двосторонні торговельні потоки. Аналіз дослідників Інституту міжнародної економіки Петерсона показує, що у 2022 році ввезення товарів до США, на які розповсюджуються мита скоротилися майже на 14% у порівнянні до початку торгової війни.

За останні п'ять років американські мита, експортні обмеження та субсидії запевнили американські компанії диверсифікувати свій імпорт, відмовившись від Китаю. Загальна частка китайського імпорту

в США знизилась приблизно на 3% з 2018 року, коли минулий президент Д. Трамп увів мито на тисячі китайських товарів. Вважалося, що китайські виробники використовують відкритість ринкового виходу до споживачів США і шкодять репутації підприємців Америки. До того ж, американська сторона обвинуватила китайські компанії у крадіжках технологій. Китай відповів на дії Америки дзеркально. Зазначається, що за цей час Китай поступився часткою своєї долі у загальному обсязі імпорту США іншим азійським країнам таким, як В'єтнам, Індія, Тайвань, Малайзія, Таїланд. У 2019 році стало відомо, що США і Китай домовились припинити торгову війну, а в січні 2020 року підписали домовленість про першу фазу урегулювання торгових суперечок [3, с. 426-429; 4].

Одночасно Мексика перетворюється на головного замітника Китаю для США. Логістичні процеси інтеграції між США і Мексикою та преференціальний торговий режим в межах USMCA допомагають створити можливості для інвестицій за кордоном. Імпортери і навіть деякі китайські експортери, які прагнуть диверсифікувати свої ланцюги постачань, поспішають зайняти промислові площадки у Мексиці, рівень завантаження яких в 2022 році досяг 97,5%. Попит на складські приміщення та на інші промислові об'єкти особливо високий вздовж кордону з США недалеко від Тіхуани, де процент вакантних площадок у промисловості близький до нуля.

Зусилля президента Д. Байдена щодо покращення торгових відносин з ЄС призвели до того, що США почали більше покладатись на імпорт з Європи, ніж з Китаю. Зворот відбувся після того, як США і Європа відклали мита на двосторонню торгівлю на суму 21,5 млрд. дол. у 2021 році, призупинили суперечку про виробництво літаків, що виникла у 2004 році, і почали перемовини про скорочення перевиробництва сталі й алюмінію.

Видання Bloomberg зазначає, що за останній рік вартість імпорту США з Європи збільшилась на 13%, тоді як імпорт США з Китаю виріс тільки до 6% [4].

Виробники смартфонів Apple, працюють над зниженням своєї залежності від Китаю відповідно до посилення торгової війни між Вашингтоном і Пекіном. Протягом року до березня Apple потроїла свої виробничі потужності в Індії і виробила iPhone на суму 7% світового виробництва, а щорічні продажі в країні виросли до 6 млрд. дол.

Ще одним центром для компаній, які прагнуть диверсифікувати свою діяльність за межами Китаю, є В'єтнам. Наприклад, за останні 7 років імпорт в'єтнамських меблів у США в контейнерах зріс на 186% у порівнянні зі зростанням імпорту з Китаю всього на 5%.

В свою чергу, промислова політика Пекіну призвела до того, що Китай став найбільшим експортером електромобілів після Німеччини. В цьому році електромобілі й гібриди з підключаємими модулями повинні скласти близько 40% від загального обсягу поставок автомобілей у Китаї. Між тим, за даними спеціалістів, доля Європи у світових продажах електромобілів напевно зросте в цьому році, оскільки стає доступно більше моделей і вирішуються проблеми з ланцюгами поставок.

У 2022р. відносини США і Китаю погіршилися через геополітичні протиріччя. Зокрема, мова йде про зростання напруги навколо Тайваню. Також вплинула війна Росії проти України, оскільки Пекін, хоч і зайняв нейтральну позицію, регулярно критикував Вашингтон та виказував політичну підтримку російського воєнного режиму [5].

Таким чином, можна підвести підсумок і зазначити, що В'єтнам, Мексика та Індія будуть у вигаши за рахунок Китаю, трансформація торгового ландшафту почалась і цей процес буде відбуватися роками.

Інформаційні джерела:

1. Федосєєва Г.О., Кулініч О.А., Транснаціоналізація сучасної світової економіки: тенденції та перспективи. Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів та управління: нові можливості, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 10 листопада 2021 р. К.: КУБГ, 2021. С. 129-132

2. Рябінін Е.О., Кулініч О.А. Вплив пандемії на формування зовнішньоторговельної політики. Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. зб. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф. (25.02.2022 р). м. Вінниця: ВНТУ, 2022. С. 388-391

3. Кулініч О.А., Андросова Т.В Наслідки пандемії та трансформація міжнародного бізнесу. Механізм сталого забезпечення розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід. III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (10 листопада 2022 р.). Харків. ДБТУ. 2022. С. 426-429

4. На світову торгівлю очікують масштабні зміни — Bloomberg. URL: <https://www.online.ua/> (дата звернення 9.05.2023р.)

5. Гребенюк Я., Кулініч О.А. Особливості функціонування митної системи України в сучасних умовах. Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers. European institute of further education, Podhájaska, 24-25.11.2021. Chapter III. P. 259-260